

Uitwerking Visie

Transitie Jeugdzorg IJmondgemeenten

30 januari 2013

1. Inleiding

Vanaf 2015 zal de verantwoordelijkheid voor de gehele jeugdzorg bij wet aan de gemeenten worden overgedragen, inclusief de budgetten. Doel hiervan is de zorg voor jeugd zo dicht mogelijk bij de burgers te organiseren. Daardoor kan de zorg voor jeugd die nodig is snel en doeltreffend geboden worden en kan escalatie van problemen voorkomen worden, evenals de bijbehorende hoge kosten. De focus komt te liggen op preventie, wijkgericht werken en eigen kracht. De financiële voordelen hiervan zullen vanaf 2015 gerealiseerd moeten worden, en zijn al ingeboekt in de Rijksbegroting.

De overdracht van taken en verantwoordelijkheden naar de gemeenten ('decentralisatie') is geen gewone verandering ('wat meer of minder van wat er nu al is'), maar een transitie of innovatie ('een overgang naar een nieuwe situatie'), waarvan kinderen, jongeren en hun ouders uiteindelijk voordeel moeten hebben.

De Transitie Jeugdzorg moet in de praktijk vorm krijgen door ingrijpende verandering ('transformatie') van de samenwerkingsrelaties, geldstromen, informatiestromen, overlegsituaties, beleidsplannen, afspraken, contracten, verordeningen, etc. Transitie en transformatie horen daarom onlosmakelijk bij elkaar. Daarom wordt in dit visiedocument voor het gemak kortweg gesproken over de Transitie Jeugdzorg, en niet over de Transitie en Transformatie Jeugdzorg. De IJmond gemeenten willen de Transitie Jeugdzorg (en dus ook de transformatie) gezamenlijk gaan vormgeven, in afstemming met de omliggende regio's, zo veel mogelijk voortbouwend op wat er al is, pragmatisch en resultaat gericht.

De Transitie Jeugdzorg zal in IJmond vorm krijgen met een ontwikkelaanpak (zie notitie 'Aanpak en Organisatie Transitie Jeugdzorg IJmondgemeenten'). Om het ontwikkelproces te kunnen sturen, wordt in dit visiedocument de nieuwe situatie die in 2015 gerealiseerd moet worden beschreven in de vorm van een zo concreet mogelijk streefbeeld, dat voort bouwt op het Convenant CJG IJmond, en op de notitie 'Visie en stappenplan Transitie Jeugdzorg IJmondgemeenten, 8-2-2012' die door de gemeenten is vastgesteld. Daarin wordt het streefbeeld voor de Transitie Jeugdzorg beschreven als: *"Een eenvoudig en efficiënt stelsel met de cliënt als vertrekpunt in de totale, samenhangende ondersteunings-, zorg- en veiligheidsstructuur"*.

Het hierna beschreven streefbeeld voor de Transitie Jeugdzorg is opgesteld in de periode juli – december 2012, in samenspraak met zo veel mogelijk betrokkenen bij de zorg voor jeugd in IJmond. Daarbij is gebruik gemaakt van bilaterale gesprekken (o.a. met de wethouders Jeugd, CJG-coördinatoren, kwartiermakers Passend Onderwijs) en van overleg forums (o.a. stuurgroep CJG, portefeuillehouder overleg Jeugd, ambtelijk overleg jeugd). Daarnaast hebben in een 'snelkookpanssessie' op 27 november ongeveer 25 deelnemers vanuit onderwijs, zorg voor jeugd organisaties, wijk en buurt werk, Bjz, en cliëntenbelangen, over de visie van gedachte gewisseld en inbreng geleverd. Diverse betrokkenen die niet bij de snelkookpanssessie aanwezig konden zijn hebben schriftelijk gereageerd. Tenslotte hebben op 19 december 2012 ongeveer 25 gemeenteraadsleden van de IJmondgemeenten gesproken en meegedacht over het te bereiken streefbeeld. Hun inbreng is verwerkt in dit

visiedocument. Het hierna beschreven streefbeeld is daarom breed gedragen en kan richting geven aan het transitieproces van de komende jaren.

Het streefbeeld wordt in paragraaf 2 eerst in hoofdlijnen beschreven. In paragraaf 3 wordt het verder uitgewerkt wat betreft (a) de organisatie, (b) de werkwijze, en (c) de financiën. In totaal bestaat het streefbeeld (onze 'droom' van de Zorg voor Jeugd in 2015) uit meer dan 40 richtinggevende onderdelen. Dit grote aantal richting gevende onderdelen laat zien dat de Transitie Jeugdzorg een complex veranderingsproces is, omdat voor elk onderdeel andere keuzes zouden kunnen worden gemaakt. Ook het grote aantal spelers dat bij het veranderingsproces betrokken is, de omvangrijke geldstromen, en de grote maatschappelijke betekenis van zorg voor jeugd, dragen bij aan de complexiteit, het gewicht en het belang van het veranderingsproces.

Aangezien het streefbeeld 'achter de horizon' ligt, is het heel goed mogelijk dat het bijgesteld moet worden wanneer we tijdens het transitieproces daadwerkelijk komen bij wat nu nog 'achter de horizon' ligt. Het streefbeeld blijft daarom tijdens het transitieproces open staan voor evalueren, leren en bijstellen.

2. Streefbeeld van de Zorg voor Jeugd in de IJmondgemeenten in 2015, in hoofdlijnen

1. Kinderen en ouders

Wij willen bereiken dat kinderen gezond en veilig opgroeien en hun kwaliteiten kunnen ontwikkelen ongeacht stoornis of handicap, om uiteindelijk als volwaardige burgers te gaan participeren in de maatschappij. Daarbij zijn hun ouders als eerste verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind(eren). Zij spannen zich in om de benodigde informatie en ondersteuning te vinden op basis van eigen kracht, zelfredzaamheid, en het eigen sociale netwerk.

2. Zorg voor jeugd

De IJmond gemeenten bieden bij het opvoeden en opgroeien ondersteuning en zorg aan dicht bij ouders/kinderen, vanuit een integrale, vraaggestuurde, wijk- en gebiedsgerichte benadering. Bij het bepalen van welke zorg nodig is geldt als volgorde:

- eerst eigen verantwoordelijkheid/kracht,
- dan het sociale netwerk,
- dan de voorliggende en collectieve voorzieningen
- en tenslotte de individuele voorziening.

Er is in de nieuwe situatie geen wettelijk recht meer op jeugdzorg maar de zorg die nodig is wordt geboden. Voor de gemeenten geldt: niet 'zorgen voor', maar 'zorgen dat'. Wanneer in een gezin meerdere vormen van hulp nodig zijn geldt: één gezin - één plan - één regisseur. Wanneer zware, gespecialiseerde hulp nodig is geldt: 'niet indiceren maar arrangeren'.

3. Samenwerkingsverband zorg voor jeugd: CJG-IJmond

Centraal in de organisatie van de zorg voor jeugd in de IJmond gemeenten staat het CJG-IJmond. Het is een netwerk van organisaties/samenwerkingsverband dat zorg en ondersteuning aanbiedt voor jeugd en gezin, en is de enige toegang tot integrale zorg voor jeugd en gezin. Het CJG-IJmond biedt sterke basisvoorzieningen. Prioriteit ligt bij de preventie van problemen en het versterken van eigen kracht.

4. Samenhang en structuur zorg voor jeugd

De zorg voor jeugd in de IJmondgemeenten is georganiseerd binnen één heldere, eenvoudige, samenhangende ondersteunings-, zorg- en veiligheidsstructuur, met een gezamenlijke voorkant en coördinatie van zorg; dit betekent dat er een goede aansluiting is tussen onderwijs en zorg voor jeugd, tussen jeugd- en volwassenenzorg, en samenhang tussen formele en informele zorg door vrijwilligers.

5. Kwaliteit zorg voor jeugd

Er wordt bezuinigd op bureaucratie en onnodige schijven, niet op kwaliteit en continuïteit. De kwaliteit wordt voortdurend verbeterd, door feedback vanuit cliënten en sterke cliëntbetrokkenheid. Er is een klachtenregeling en een vertrouwenspersoon.

6. Eindverantwoordelijkheid zorg voor jeugd

Wanneer kinderen bedreigd worden in hun gezond en veilig opgroeien en/of in hun ontwikkeling (bijv. bij kindermishandeling en huiselijk geweld) gelden de wettelijke dwangmaatregelen en uitvoeringsvoorwaarden. Bij stagnerende hulpverlening, is er een opschalingsstructuur. Daarin is het gemeentebestuur, en in het bijzonder de wethouder Jeugd, eindverantwoordelijk voor alle jeugdzorg in de gemeente, binnen het kader van de wet (o.a. burgerlijk wetboek). Deze eindverantwoordelijkheid van het gemeentebestuur vormt het sluitstuk van de verantwoordelijkheden van de betrokken organisaties voor zorg voor jeugd.

7. De burger en de zorg voor jeugd

De zorg voor jeugd in de IJmondgemeenten is ook een zaak van de burgers in het algemeen. Zij worden gestimuleerd een rol op zich te nemen bij de opvoeding van kinderen en jongeren in hun gemeenten, en zo met elkaar een 'pedagogische civil society' te vormen die 'community based care' levert.

3. Uitwerking streefbeeld van de Zorg voor Jeugd in de IJmondgemeenten in 2015

a. Organisatie Zorg voor Jeugd

Alle organisaties op het gebied van de zorg voor jeugd in de IJmond werken samen in de netwerkorganisatie/het samenwerkingsverband CJG- IJmond, en zijn door samenwerkingsafspraken met elkaar verbonden. Ook het AMK wordt met samenwerkingsafspraken verbonden met het CJG-IJmond, evenals de organisaties die het gedwongen kader (Jeugdbescherming en Jeugdreclassering) en de residentiële zorg verzorgen.

Ouders, kinderen en jongeren komen laagdrempelig in contact met het CJG bij het zoeken naar informatie en hulp, via telefoon, website, email, fysieke inlooppunten, en ook door 'social teams' en andere 'voelhorens' die in verbinding staan met of zich ophouden op belangrijke vindplaatsen voor informatie- en hulpvragen. Vanuit deze voorkant van het CJG-IJmond, worden verzoeken om informatie of hulp snel en effectief aangepakt. Daarbij werken de CJG-partners nauw samen en stemmen met elkaar af wie welke hulp biedt, en maken gebruik van een goed signaleringssysteem voor behoefte aan zorg voor jeugd. Concrete problemen die snel opgelost kunnen worden, worden direct vanuit het CJG-IJmond aangepakt. Wachlijsten en wachttijden zijn kort.

Het CJG-IJmond biedt laagdrempelige informatie en opvoed- en opgroei ondersteuning, en sterke basisvoorzieningen met accent op preventie. Daarbij stelt het CJG zich out-reachend op ('er op af'). Wanneer dat nodig is, stelt het CJG gespecialiseerde jeugdhulp beschikbaar, die geleverd wordt door ketenpartners (j-ggz, j-lvb e.d.). Zorgaanbieders worden ingeschakeld op basis van kwaliteitscriteria, die afgestemd worden met cliëntorganisaties. Bij het inschakelen/ invliegen van zorg zijn er korte lijnen, en geen schakels die niets toevoegen.

CJG-IJmond werkt nauw samen met de scholen in het kader van Passend Onderwijs; hierdoor zijn het plan jeugdhulp/jeugdzorg van de gemeenten en het plan passend onderwijs van de samenwerkingsverbanden/schoolbesturen op elkaar afgestemd. Ook werkt het CJG-IJmond nauw samen met de huisartsen, met het Veiligheidshuis, en met partners die te maken hebben met de veranderingen in de Wmo en rond de Participatiewet. Structurele samenwerking wordt op termijn vastgelegd in samenwerkingsafspraken, waardoor partners onderdeel worden van het samenwerkingsverband/de netwerkorganisatie CJG-IJmond.

b. Werkwijze Zorg voor Jeugd

Bij het bepalen van welke zorg nodig is geldt als volgorde:

- eerst eigen verantwoordelijkheid/kracht,
- dan het sociale netwerk,

- dan de voorliggende en collectieve voorzieningen
- en tenslotte de individuele voorziening.

Voor elk van deze stappen biedt het CJG-IJmond goede toegankelijke hulp en expertise.

In principe wordt ambulante hulp geboden in het gezin. Wanneer meerdere hulpverleners betrokken zijn bij een gezin, zorgt één van hen dat onderlinge afstemming en de benodigde gegevensuitwisseling tot stand komt. Hij/zij is voor het gezin aanspreekpunt, regisseur en het 'gezicht' van de hulpverlening. Hulpverleners gaan naast ouders/kinderen staan. Welke zorg voor jeugd nodig is wordt aangegeven door de ouders in samenspraak met professionals. Signalen dat hulp nodig lijkt, worden mét de ouders besproken. Hulpverleners werken zo veel mogelijk in de gezinnen en outreachend vanuit vindplaatsen zoals het onderwijs, om zo goed mogelijk aan te sluiten bij vragen van gezinnen en laagdrempelige ondersteuning te bieden

Er wordt gewerkt met evidence based methoden, en goede evaluatie of een methode werkt, zowel door cliënten (o.a. paneldiscussies over tevredenheid) als door professionals. Waar mogelijk wordt gestuurd op prestatie indicatoren. Professionals zijn gekwalificeerd en beroepsgeregistreerd, en hebben ruimte voor zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid, met toetsing achteraf. Ze nemen deel aan intervisie en volgen regelmatig bijscholing.

CJG-partners zorgen voor uitwisseling van gegevens (Verwijsindex) die past bij 'één gezin - één plan', met zicht en regie van ouders op hun dossier, en aandacht voor privacy, uitgaande van de hiervoor geldende wet- en regelgeving. Daarbij staat het belang van kind centraal.

De ervaringen en deskundigheid van cliënten (georganiseerd en ongeorganiseerd) wordt actief ingezet om kwaliteitseisen te formuleren, actueel te houden en te borgen.

c. Financiën Zorg voor Jeugd

Budgetten (Jeugdzorg, Wmo, Participatiewet, Veiligheid) worden in samenhang ingezet en waar mogelijk ontschot, o.a. bij multi-probleem gezinnen. Voor de besteding van budgetten worden zo min mogelijk gedetailleerde eisen gesteld, en de bevoegdheden voor besteding ervan worden zo laag mogelijk belegd.

Bij inkopen of subsidiëren van jeugdzorg, worden zoveel mogelijk meetbare en dus afrekenbare doelen en kwaliteitscriteria gehanteerd. Daarbij vindt een zorgvuldige afweging plaats tussen kosten en kwaliteit. Zodra dat mogelijk is, wordt teruggeschakeld naar lichtere, en dus goedkopere vormen van zorg.

De IJmondgemeenten werken waar dat nuttig of nodig is samen met andere regio's om gespecialiseerde jeugdzorg in te kopen en gezamenlijk de kosten en risico's te dragen.